

Nye 'kulturelle briller'

- Om å forstå det andre (ikke) forstår.

■ ESPERANZA DÍAZ >>> Fastlege, førsteamanuensis ved UiB og forsker ved NAKMI

Kierkegaard er kjent for sitatet i tittelen. Bare ved å forstå det den andre forstår kan man hjelpe et annet menneske. Men noen ganger må vi forstå hva den andre eller vi selv ikke forstår. Boken jeg fikk for litt over et år siden hjalp meg til det... mens jeg lo og lo sittende i stuen.

Av og til føles det som om noen klarer å sette ord, på en elegant måte, på tankene man egentlig ikke hadde tekt helt ferdig, men som var der. Dette skjedde med meg da jeg leste *The Social Guidebook to Norway. An Illustrated Introduction*. På de raske leselige 142 sidene satt den kanadiske Julien S Bourrelle, illustrert av Nicholas Lund, ord og bilder på kunnskap jeg hadde samlet i 16 år, men som jeg ikke hadde krystallisert i ord. Dette ble i tillegg gjort på en respektfull, men utfordrende måte og jeg kunne ikke stoppe å le! Så mye at en av tenåringerne i huset satt seg ned til å lese rett etter at jeg var ferdig med hele boken på et par timer. Boken hadde jeg fått samme dag som gave fra min mann – han er norsk. Tittelen gjorde meg usikker... Trengte jeg fortsatt en sosial guide etter så mange år i Norge? Det var fristende å sette i gang med lesning med en gang!

It is not about what you see
It is about what you perceive

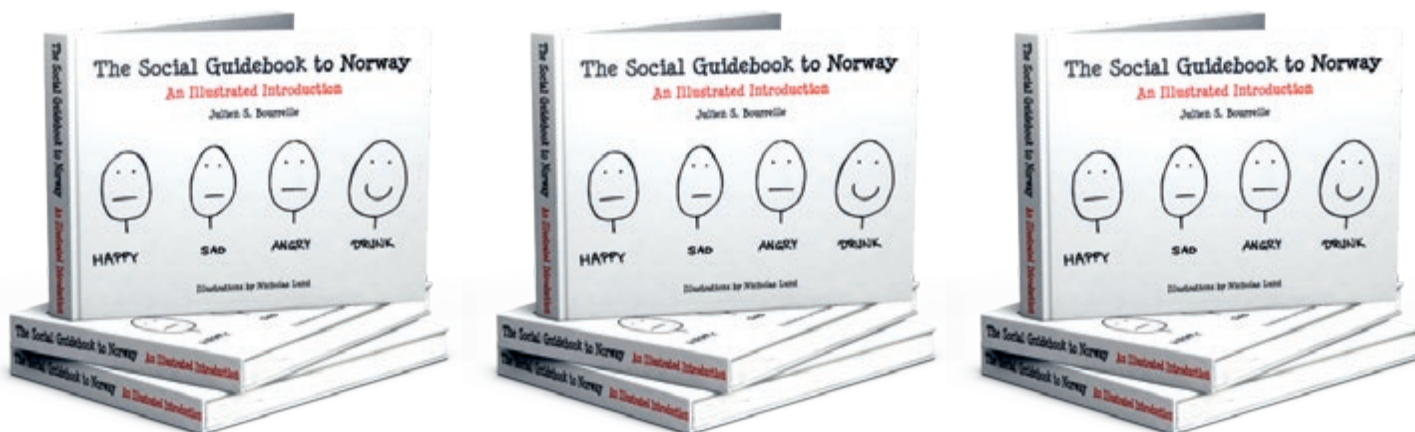
Boken begynte med en nokså politisk korrekt innledning om kultur, «kulturell intelligens», tilpasning til en ny kultur, nordmenn er greie, men annerledes... Er dette noe for meg? tenkte jeg. Tross alt forsker jeg og underviser i kommunikasjon med pasienter fra andre kulturer og jeg føler at jeg kjenner mine «kulturelle briller» nokså godt... Men innledningen var bare tre sider og ingen bok skal man gi helt opp uten å gi den en sjanse, synes jeg. Jeg leste videre. Så kom bildene og en advarsel: «This book is full of generalisations and stereotypes. It draws an image of Norwegians that can be criticized. I encourage you to do so.» Da ble jeg litt nysgjerrig. Boken var kanskje utfordrende på noen måter likevel...

Boken tok opp mange store og små «merkelige» norske trekk i utlendingene sine øyne. Jeg kunne plutselig lese om de mange tilpasningene jeg hadde gjort selv eller latt være å gjøre, men ikke alltid reflektert over, gjennom 16 år i Norge. Det dreide seg om hvordan man får nye venner, hvordan man hilser (eller ikke gjør det) på jobb eller i en heis, når tiden er moden for å invitere noen til middag, kjønnsroller, forhold til naturen, «dugnad», «julebord», «Janteloven» eller den fysiske avstanden som føles trygg for nordmenn flest. Alt fortalt med humor og enkle, men treffende illustrasjoner.

Jeg vil på det sterkeste anbefale å lese boken uansett om man er norsk eller ikke, men i disse juledager har jeg lyst til å skrive noe om ett av disse «merkelige» norske trekk. Jeg har nemlig vært vitne altfor mange ganger til gode, snille, greie utenlandske mennesker som strever i det norske samfunnet fordi de verken har forstått eller blir forstått. Det dreier seg om vennskap, og mer konkret om når du inviterer til middag her i Norge.

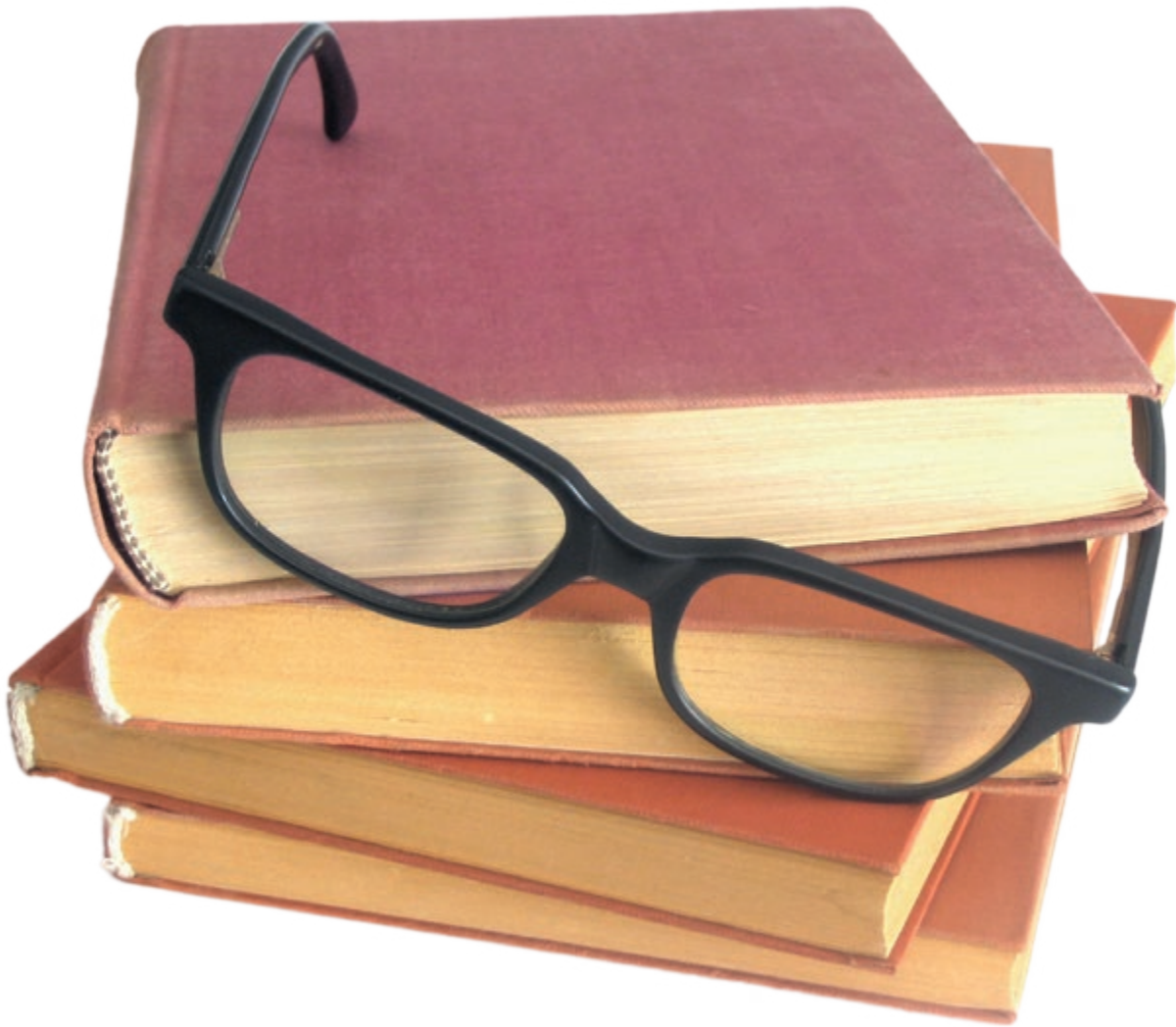
I mange kulturer både i Europa og ellers er det vanlig å invitere folk til middag hvis du føler at de er interessante og hyggelige uten at du nødvendigvis kjenner dem så godt. Folk som du gjerne vil bli venner med og som du ved å invitere til middag, åpner muligheten til å komme inn i din vennekrets. Noen ganger blir det bare en middag da du forstår at dette ikke var en veldig god ide. Det skjer ikke ofte, men det er ikke farlig hvis det er det som er utfallet. Som oftest er det hyggelige folk du har valgt å invitere, og noen ganger blir middagen det første man husker etter et langt vennskap.

Når jeg inviterte folk hjem til oss de første årene i Norge, følte jeg at mange nordmenn ble meget overrasket. De spurte to eller tre ganger om jeg virkelig ville ha hele familien på besøk... De fleste kom likevel, med eller uten familien, og noen er blitt

til jul?

.. og begynne der

veldig gode venner..., men «antennene mine» fortalte meg at noe ikke var helt riktig. Jeg tror jeg etterhvert nesten sluttet med slike spontane invitasjoner med «ekte nordmenn» uten å tenke mye på det... Ettersom tiden gikk hørte jeg flere historier fra både pasienter og venner fra andre land som ble lei seg fordi meget få av nordmenn de hadde invitert hjem til middag, enten aksepterte invitasjonen i det hele tatt eller inviterte tilbake. De fleste utlendinger tolket dette som å ikke bli ønsket og følte seg dermed ekskludert. De fortalte at de ikke hadde norske venner i dette landet. Fra den tanken til at «nordmenn ikke er vennlige» er det kort avstand... Bourrelle illustrerer poenget på en utmerket måte:

«In many countries around the world, you may naturally greet strangers and start talking. You end up talking for a while. You get curious and invite this new acquaintance for dinner at your place. You get to know each other around food. You connect and you decide to organise an activity.... In Norway, things work a bit differently: You sign up in a 'bærplukkerforening'. You meet up in the forest and you work purposefully for several hours – mostly in silence. Purposeful communication may take place around practical aspects of picking berries. Because it is practical, you walk down the mountain together. Since you are both hungry and need to eat, you have a practical reason to sit and eat together. Dinners are not a means to getting to know people. But a result of an established relationship.»

Når du leser dette, hvis du er kommet så langt, er det sannsynligvis juletid. Jul er ofte tid til å være sammen og det kan være et vanskelig periode for de som ønsker, men ikke klarer å være sammen med noen. Hva med å prøve seg med nye kulturelle briller og invitere noen du kunne tenke deg å bli venner med til middag? Så forklarer du «takk for skiftet» hvis ikke vedkommende forstår hva det er!

En siste setning. Julien S Bourrelle er blitt meget kjent etter at denne boken kom ut. Han har en Facebook-side: «I fucking love Norway», hvor man kan finne både bilder og små videoer. Anbefales også!

■ ESPERANZA.DIAZ@ISF.UIB.NO